

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - **12288403**
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

17 Nisan 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekillerimiz tarafından Bakanlığımıza yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN İBRAHİM AKIN'IN
TBMM 7/22235 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Kahramanmaraş'ın Elbistan ilçesinin ekolojisi, mevcut termik santral ve "santralin genişleme projesi sebebiyle tehlike altındadır. Kömür yakıtlı termik santraller, yer üstü ve yeraltı suları, doğal yaşamı, hayvanları, özellikle göçmen kuşları ve insan sağlığını hedef almaktadır.

Türkiye'nin dördüncü büyük ovası olan Elbistan Ovası bir zamanlar tahıl, meyve sebze ve hayvancılık bakımından üretim üssü iken şimdilerde ilçede artık tarım yapacak arazi neredeyse bulunmamakta; hayvancılık ise bitmiş durumdadır. İlçede hava, su, toprak kirliliği had safhadadır. 1975 yılında yapımına başlanan 3 bloklu Elbistan-Afşin Termik Santrali bu kirliliğin ana sebebini oluşturmaktadır. Tüm itirazlara, uyarılara, kazanılan davalara rağmen santralin kapatılması bir tarafa, mevcut ünitelerden birisi halen filtresiz çalışmaya devam etmektedir. Buna ek olarak 27 Kasım 2024'te Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı A Termik Santrali'ne toplam 688 MW kapasitede 2 ünite daha eklenmesi için "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED)" raporuna olumlu kararı vermiştir.

Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Örgütü 2013 yılında hava kirliliğini GRUP 1A önceliğinde kanser yapıcı etmenler listesine ekledi. Üye ülkeleri ise hava kirliliğini önleyici acil ve etkin tedbirler almaya çağırıyor çünkü ciddi oranda halk sağlığını tehdit etmektedir. Temiz Hava Hakkı Platformu'nun raporuna göre Türkiye'deki kurulu termik santraller en az 200 bin kişinin erken ölümüne sebep oldu. Yitirilen canların yanında bir hiç olsa da kömürlü termik santrallerin Türkiye sağlık sistemine maliyetinin ise 320 milyar Euro'yu aştığı uzman kuruluşların raporları ile tespit edilmiştir. Temiz Hava Hakkı Platformu'nun son raporuna göre ise Elbistan'daki tesise eklenmesi planlanan iki yeni ünitenin önümüzdeki 35 yıl içinde 2268 ölüme, 1714 astım vakasına, 626 çocukta yeni astım teşhisine, 2896 çocukta astım krizine, 907 erken doğuma, 514 düşük doğuma sebep olacağı ve bütün bunların yanında 755.904 gün hastalık izni gününe mal olacağı öngörülmüyor.

Eylül 2024 Sürekli Emisyon Ölçüm Sistemi (SEÖS) verilerine göre, iki yeni ünite daha yapılması planlanan santralde ölçülen Karbonmonoksit (CO), Kükürt Dioksit (SO²), Azot Oksitler (NO_x) ve Toz (PM₁₀) ortalama değerlerinin yönetmelik sınırlarını 1 buçuk kattan 8 kata kadar aştığı belirtilmiştir. CO, SO², NO_x ve PM₁₀, kalp ve solunum yolu problemlerinden kansere kadar pek çok hastalığa neden olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda biyoçeşitlilik kaybı ile su varlıklarının kirlenmesi gibi çevresel sorunlara da yol açmaktadır.

CO, SO², NO_x ve PM₁₀ değerlerini içeren bu emisyonlar, kalp ve solunum yolu problemlerinden koah ve kansere kadar pek çok hastalığa neden olmaktadır. Bunu Sağlık Bakanlığı'na bağlı Elbistan Sağlık Grup Başkanlığı'nın kayıtlarında da görmek mümkündür. Afşin Elbistan A Santrali'nin açılış takiben bölgedeki kanser vakalarının sekiz kat arttığı belirtilmiştir.

Elbistan-Afşin A ve B Termik Santrallerinin sağlık etkilerinin incelendiği modelleme çalışmasına göre, bu santraller kuruluşlarından 2020 yılına kadar 17 bin 500 erken ölüme neden oldu. Eklenmesi planlanan iki ünitenin de tüm baca gazı filtreleri eksiksiz yapılırsa bile, 2 bin 268 erken ölüme yol açacağı öngörülmektedir. Sağlık etkilerinin toplam ekonomik maliyeti ise 88 milyar TL.

ÇED Raporuna göre sadece ek üniteler Afşin ilçesinin bir yılda tükettiği suyun sekiz katı su

tüketecek. Santralin genişletilmesi ile bölge halkı susuzluk yaşayacak; içme, kullanma ve sulama suları kirlenecektir. Elbistan Ziraat Odası'nın raporu bölge tarımını tehdit eden en önemli konulardan birinin susuzluk olduğunu ortaya koymuştur. Bölgede yapılan akademik çalışmalar; halihazırda santrale yakın topraklarda arsenik, kadmiyum, kurşun, çinko, mangan ve molibden gibi ağır metallerde ve iz elementlerde önemli artışlar olduğunu göstermektedir. Kapasite artırımı ile bu kirlilik oranı kat kat artacaktır.

Kömür tüketiminin iklim değişikliğinin başlıca nedenlerinden olduğu bilinmektedir. Elbistan Termik Santralının kurulu ünitelerinin yıllar içinde bölgedeki ortalama sıcaklığı altı derece artırdığı uzman kuruluşlarca belgelenmiştir. Kömürlü termik santralleri kapatmak yerine yenilerini açmak Türkiye'nin 2053 net sıfır karbon hedefi ile de çelişmektedir.

Elbistan-Afşin Termik Santrali'ndeki mevcut ünitelerle ilgili davada bilirkişinin bu santralin çalışmasında kamu yararı görmemesine, "yeni üniteler yapılırsa bu bölgeyi taşımak lazım, bölge ölür" tespitinde bulunmasına ve Danıştay'ın da bu görüşle uyumlu şekilde iptal kararı vermesine rağmen A ve B üniteleri kapatılmayıp geçici izinle çalışmaya devam ediyor.

1-55 yıllık geçmişinde termik santral sebebiyle ortaya çıkan hava kirliliğine ve bunun sonuçlarına ilişkin bir araştırma yapıldı mı? Rapor tutuldu mu? Yanıtınız evet ise bu veriler ve sonuçlar nelerdir?

2-Termik santralin partikül salınımına ilişkin rutin denetim yapmakta mıdır? Bu denetimlerin sonuçları nelerdir?

3-Santralin bölgedeki ortalama ısıyı altı derece artırdığı ve bölge iklimini etkilediği bilinmektedir. Bu ısı artışının etkilerine ilişkin herhangi bir çalışmanız oldu mu? Bu çalışmanın sonuçları nelerdir?

4-Santralin genişlemesine ilişkin ÇED olumlu raporu neye istinaden verildi? Santralin 55 yıllık geçmişinde ortaya çıkan ekolojik ve halk sağlığı etkileri açıkken ek ünitelerle ilgili ÇED olumlu raporu verenlerle ilgili görevi ihmal ve istismar suçundan soruşturma açılmış mıdır? Bu soruşturmanın sonuçları nelerdir?

5-Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılında hava kirliliğini GRUP 1A önceliğinde kanser yapıcı etmenler listesine eklediği ve üye ülkeleri hava kirliliğini önleyici acil ve etkin tedbirler almaya çağırması ışığında Afşin Elbistan Termik Santralının mevcut ünitelerinin dahi kapatılması gerekirken yeni 3 ünite açılma kararının gerekçesi nedir? Bakanlığınız kamu yararı ve halk sağlığı temelinde nasıl gerekçelendiriyor?

6-Termik santrali genişletmek Türkiye'nin iki ay önce COP 29 Konferansında teyit ettiği 2053 net sıfır karbon hedefi ile açıkça çelişmektedir. Buna ilişkin Bakanlığınızın ne gibi düzenlemeleri mevcut. Bu hedefin tutturulmasında Afşin Elbistan Termik Santralının genişletilmesi projesi nereye oturuyor?

7-Çevre ve ekoloji savunucularının enerji santralleri ile ilgili ÇED süreçlerinde eksik olduğu ve eklenmesinin elzem olduğunu belirttiği Sağlık Etki Değerlendirmesi yapılması konusunda Sağlık Bakanlığı ve/veya BM Dünya Sağlık Örgütü ile ortak bir çalışmanız var mıdır? Varsa detayları nelerdir? Yoksa Bakanlığınız bu talebi ne gerekçeyle görmezden gelmektedir?

CEVAP

Bakanlığımız; gerçekleştirilmesi planlanan projelerin çevreye olabilecek olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesinde, olumsuz yöndeki etkilerin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ile teknoloji alternatiflerinin belirlenerek değerlendirilmesinde ve projelerin uygulanmasının izlenmesi ve kontrolünde sürdürülecek çalışmaları yürütmekle yükümlüdür.

Afşin Elbistan Elektrik Üretim ve Ticaret A.Ş. tarafından Kahramanmaraş ili, Afşin ilçesi, Çoğulhan Mahallesi Mevkii sınırları içerisinde "Afşin Elbistan A Termik Santrali V. ve VI. Ünite İlavesi Projesi" için Bakanlığımızda ÇED süreci yürütülmüş olup 27.12.2024 tarihli ve 8097 karar nolu ÇED Olumlu Kararı verilmiştir.

Soru önergesine konu proje kapsamında yürütülen ÇED süreci içerisinde projenin çevreye olası olumsuz etkilerinin giderilmesi için alınacak önlemler çevre mevzuatı çerçevesinde öngörülen modelleme çalışmaları ile yapılmış, yapılan tüm bu çalışmalar sonucunda ortaya konulan hesaplamalar ve değerlendirmeler ile hazırlanan tüm raporlar gerek Bakanlığımız gerekse süreç içerisinde oluşturulan İnceleme Değerlendirme Komisyonunda yer alan ilgili resmî kurumlarca incelenerek kurum görüşleri alınmıştır.

Bahse konu projenin ÇED süreci içerisinde "İşletmelerin kurulması ve işletilmesi için gerekli esasları, işletmeden çıkan hava emisyonlar ve işletmenin etki alanı içerisinde hava kirliliğinin önlenmesinin tetkik ve tespiti ile yakıtların ham maddelerin ve ürünlerin üretilmesi, kullanılması, depolanması ve taşınmasına ilişkin usul ve esasları kapsamak" üzere çıkarılan ve halen yürürlükte olan Sanayi Kaynaklı Hava Kirliliğinin Kontrolü uygun olarak yapılmakta ve bu Yönetmeliğe göre yapılan kümülatif emisyon çalışmalarına Nihai ÇED Raporlarında detaylı olarak yer verilmektedir.

ÇED çalışmaları; 2872 sayılı Çevre Kanunu ile 5491 sayılı Çevre Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanuna istinaden çıkarılan Yönetmeliklerin ilgili hükümleri ve diğer mer'î mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütülmüş ve ÇED Raporu söz konusu mevzuata uygun olarak hazırlanmış olduğundan, Bakanlığımızca gerçekleştirilen iş ve işlemlerde "Çevre Kanunu'na herhangi bir aykırılık" ya da hukuka aykırılık söz konusu değildir.

Ülkemizin enerji ihtiyacını belirlemek, temini için gerekli politikaların tespitine yardımcı olmak, planlamalarını yapmak, enerjinin ülke yararına, teknik icaplara ve ekonomik gelişmelere uygun olarak araştırılması, işletilmesi, geliştirilmesi, değerlendirilmesi, kontrolü ve korunması amacıyla genel politika esaslarının tespit ve tayinine yardımcı olmak, gerekli programları yapmak, plan ve projeleri hazırlamak veya hazırlatmak Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının görev, yetki ve çalışma konuları içerisinde yer almaktadır.

Ülkemizde planlanan ve ÇED Yönetmeliği kapsamında Bakanlığımıza başvurusu yapılan her projenin ÇED süreçlerinde seçilen alanının ve önerilen proje nedeniyle etkilenmesi muhtemel olan çevrenin; topografyası, batimetrik özellikleri, ulusal enerji iletim şebekelerine göre konumu, aday sahanın yer aldığı coğrafi bölge ve iklim özellikleri, karayolları ve yerleşim merkezlerine göre konumu, arkeolojik ve kültürel varlıklar ile ilişkisi, doğal koruma alanları ve milli parkla olan ilişkisi, zirai ve sanayi durumu ve aday sahanın lojistik konumu, bölgenin nüfus, fauna, flora, jeolojik ve hidrojeolojik özellikleri, doğal afet durumu, tarım, turizm, toprak, su, hava ve atmosferik koşulları, iklimsel faktörler, mülkiyet durumu, kültür varlığı ve sit özellikleri, peyzaj özellikleri, arazi kullanım durumu, hassasiyet derecesi (ÇED Yönetmeliği'nin Ek-5'deki Duyarlı Yörelere Listesi de dikkate alınarak) ve benzeri özellikleri dikkate alınmaktadır.

ÇED Yönetmeliğine tabi projeler için "Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu" veya "Çevresel

Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir" kararı alınmadan bu projelere hiçbir teşvik, onay, izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilmemesi; evre ve insan sağlığına dair çalışmaların öncelikli olduğu görülmektedir.

Bakanlığımızca Kahramanmaraş İli, Elbistan İlçesi'nde faaliyet gösteren Elbistan-Afşın Termik Santralinde, e-denetim sistemi verilerine göre 2018 yılından bugüne kadar hava konulu 25 evre denetimi gerçekleştirilmiş olup, evre Kanunu'na aykırı faaliyette bulunmaktan işletmeye 3.994.044 TL idari para cezası uygulanmıştır.